

1. Herľany

Poloha: Dedinka Herľany leží v malebnej krajine

pod úpäťím západných svahov Slanských vrchov, v údolí Herlianskeho potoka, približne 28 km severovýchodne od metropoly východoslovenského regiónu Košíc. Obec sa skladá z dvoch častí a to časť Herľany a časť Žirovce.

História: Prvé zmienky o dedinke Herľany sa spomínajú v r. 1487 pod názvom Haryan. Za vlády Jozefa II. sa sem prisťahovali Nemci, ktorí v 19. storočí boli poslovenčení. V roku 1630 sa obec spomína pod názvom Harlyan, v r. 1890 pod názvom Rank-Herľany, v r. 1920 dostáva svoj terajší názov Herľany, maďarsky Herlany, alebo Rankfüred. V roku 1828 mala obec 15 domov a 103 obyvateľov. Pôvodne samostatná obec Žirovce bola v r. 1964 pričlenená k Herľanom.

Obec Herľany za svoj rozmach môže ďakovať minerálnym prameňom, ktoré boli známe už v 17. storočí. Ako prvý upozornil na minerálne vody v okolí Herlian a chemicky ich analyzoval stoličný lekár Abovskej stolice Daniel Textoris. V rokoch 1772 - 1803 venovali pozornosť

tunajším liečivým vodám viacerí učitelia, pričom zdôrazňovali ich balneologický význam. V 18. storočí tu vznikli kúpele na liečenie chorôb žalúdočných, črevných, reumatických a ďalších. Keď v r. 1869 minerálne pramene už nestačili kryť spotrebu liečivých minerálnych vôd, začal sa v r. 1870 vrtáť vrt, výsledkom ktorého je dnešný svetový unikát „Herlianský gejzír“.

Obec bola v 19. storočí obľúbeným miestom nielen Košičanov, ale aj uhorskej šľachty, ba dokonca výletným miestom Františka Rákocziho. Spoločenský život sa koncentroval v kúpeľnom parku obce. Park bol založený v druhej polovici 19. storočia. Nevyniká veľkosťou ani druhovou pestrosťou - je dokumentom doby vzniku prvej verejnej zelene, ktorá poskytovala určitý priestor pre spoločenský a kultúrny život kúpeľov. V parku je zastúpených spolu 30 taxónov drevín, z toho 10 taxónov ihličnatých a 20 listnatých drevín.

Kúpeľný ráz obce sa stratil po 2. svetovej vojne, keď následky vojny neboli odstránené, takže sa ani neobnovila kúpeľná liečba. Čiastočne renovované kúpeľné objekty slúžili ako reštauračné a ubytovacie zariadenia bývalého Krajského národného výboru, ako školiace stredisko

(1950-1955), potom ako rekreačné stredisko Revolučného odborového hnutia (1956-1968), neskôr tu bolo zriadené stredisko pre zahraničných študentov (1968-1983) a od roku 1985 dodnes celý bývalý kúpeľný areál patrí Technickej univerzite Košice na konanie pedagogických, vedeckých, športových, spoločenských a kultúrnych podujatí.

Osobitosti:

Národná prírodná pamiatka Slovenska Herľanský gejzír je jediným studeným artézskym prameňom v Európe a svetovou raritou. Momentálne je okrem neho aktívny ešte studený gejzír v nemeckom Andernachu a ďalšie podobné gejzíry sú na Islande. Vznikol v

19. storočí umelým vrtom do hĺbky 404,5 metra, pre zabezpečenie dostatočnej minerálnej vody pre ďalší rozvoj kúpeľov Herľany.

V roku 1874, keď hĺbka vrtu dosahovala 330 m, stĺp striekajúcej vody dosiahol výšku až 112 metrov a striekal bez prestávky 10 dní. V súčasnosti je gejzír upravený do podoby fontány v areáli historického parku s cennými drevinami a historickými budovami kúpeľov Herľany – Rankovce. Pri erupcii, ktorá trvá 30 minút, dosahuje gejzír výšku približne 20 metrov a intervaly medzi jednotlivými erupciami sú 32 až 36 hodín. Gejzír v súčasnosti postupne stráca na sile a čas medzi erupciami sa predlžuje.

Postupné doznievanie erupčnej činnosti.

Keďže gejzír v Herľanoch je už takmer 130 rokov unikátom medzi gejzírmami, oboznámili sme sa týmto jedinečným prírodným výtvarom viacerými spôsobmi. Na upresnenie jeho zemepisnej polohy sme využili internetové stránky. Po získaní aktuálnych údajov a fotografického materiálu sme sa pohrali s voľne dostupným programom (<http://www.bosounohou.cz/puzzle/>), ktorý umožňuje vytvorenie vlastného puzzle z akéhokoľvek obrázku či fotografie.

A tu sú nami vytvorené puzzle Herlianskeho gejzíru:

[PUZZLE 1](#)

[PUZZLE 2](#)

[PUZZLE 3](#)

[PUZZLE 4](#)

[PUZZLE 5](#)

[PUZZLE 6](#)

Následne sme sa pokúsili tento vzácny prírodný výtvar výtvarne spracovať prostredníctvom najrôznejších techník:

Voda však nemá len podobu úchvatného divadla prúdu prýščiaceho z hĺbín zeme. Ničivej sily vody sa obávame pri každoročných záplavách, kedy okrem obrovských škôd si vyberie neraz i daň na ľudských životoch. V takýchto chvíľach je neoceniteľnou pomoc nielen všetkých záchranných zložiek, ale aj dobrovoľníkov z radov obyčajných ľudí. Hold ich práci sme vyjadrili v kolektívnej literárnej práci s názvom

Spoved' dobrovoľníka

Kto si?

Som obyčajný človek. Som ten, ktorý pomáha v núdzi. Ten, na ktorého sa môžete spoľahnúť, ktorý nemyslí len na seba.

Ako sa voláš?

Moje meno nie je dôležité. Väčšinou mi hovoria, že som človek s dobrým srdcom. Občas ma nazvú aj obetavcom. Tým, ktorý za pomoc nič nežiada.

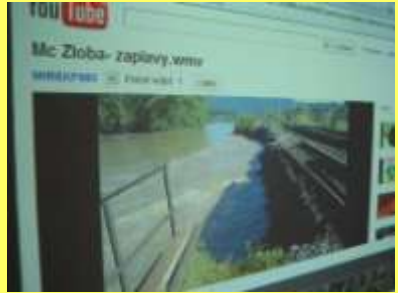
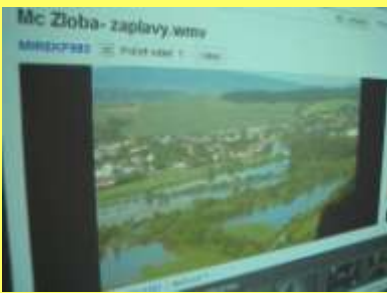
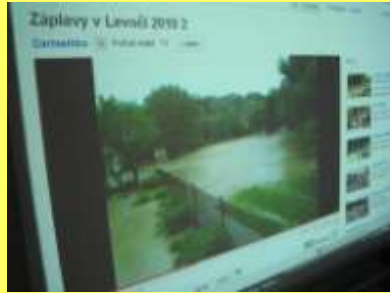
Prečo to robíš?

Lebo mi nedovolí moje svedomie len tak postávať. Záleží mi na trpiacich. Nedokážem sa nečinne prizerať cudziemu nešťastiu.

Ty nemáš strach?

Mám, ale odvahu mi dodáva vedomie, že ma niekto potrebuje. Silu mi dávajú aj ľudia, ktorí sú tam so mnou. Tí, ktorí pri mne stoja a podporujú ma.

Danú tému sme spracovali aj na hodine výtvarnej výchovy. Prostredníctvom tematickej práce s názvom "Pomoc nás robí lepšími" sme zachytili dramatické udalosti, ktoré sú so záplavami neodmysliteľne spojené. Na priblíženie povodňovej situácie na Slovensku v lete 2010 sme využili autentické nahrávky prístupné na stránke www.youtube.com:

Zdroje:

<http://www.herlany.sk/>

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Her%C4%BEany>

<http://antonkaiser.blog.sme.sk/c/107436/Gezir-Herlany.html>

<http://motoride.sk/?ID=133>

<http://www.tourist-channel.sk/obce/index.php3?lang=SK&pc=78>